

PSV - M A A J A V E S I

VAPO OY ENERGIA

Suo ja Vesi Kiinteistöyksikkö

VASIKKASUON LINNUSTOSELVITYS

Vasikkasuon linnustoselvitys

Juha Parviainen, FM

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	LASKENTAMENETELMÄ.....	1
3	TULOKSET	2
4	YHTEENVETO	4
5	KIRJALLISUUS.....	4

Liitteet

- Liite 1: Vasikkasuon sijainti
- Liite 2: Suojelullisesti merkittävien lajien pesimäaikaisten havaintojen sijoittuminen Vasikkasuolla
- Liite 3: Vasikkasuon linnustolaskennan perustulokset sekä linnuston suojelullinen arvo Mikola-Roosin (1996) esittämään laskentatapaan perustuen

1 JOHDANTO

Vasikkasuo sijaitsee Kuivaniemen kunnassa noin 2 km Oijärven länsipuolella (liite 1). Vasikkasuon alueella tehtiin pesivän maallinnuston selvityslaskenta kesäkuussa 2004. Selvitysalueen laajuus oli yhteensä 125 ha. Selvitysalueen raja-
aus on esitetty liitteessä 2.

Vasikkasuo on laaja ja karu avosuo. Alue on pääosin luonnontilainen, luonnontilaisin kokonaisuus on alueen itäpuolisko. Ojituksia on tehty erityisesti alueen länsipuoliskolla, länsi- ja itäosaa yhdistävällä alueella sekä avosoiden reunaosilla. Vasikkasuon itäpuolisko on pääosin karua rimpinevaa, länsipuoliskossa sekä itäpuoliskon reunamilla vallitsevat välipintaiset, karut saranevat. Paikoin nevat muodostavat yhdistelmätyyppejä rämeiden kanssa tai ovat rahkoittuneita.

Vasikkasuota ympäröivät metsät ovat tavanomaista talousmetsää, metsiä rajaa avosuon puolella rämeinen reunus. Ojitetuilla reunarämeillä kuivumista on havaittavissa ojien lähialueilla. Selkeästi ojitusten muuttamaa rämekasvillisuutta esiintyy tutkimusalueen itälaidalla ja pohjoisosissa.

Linnustokartoituksessa selvitettiin Vasikkasuolla ja sen välittömässä lähiympäristössä pesivän maallinnuston lajisto ja parimäärät. Inventointialueelle sekä sen ulkopuolisille reunaosille keskittynyt linnustokartoitus suoritettiin linjalaskentana pesimäkaudella 29.6.2004. Tässä raportissa esitetään käytetty laskentamenetelmä, Vasikkasuon pesimälinnuston lajisto sekä havaitut parimäärät. Suojelulliselta asemaltaan merkittävien lajien havainnot esitetään karttaliitteessä (liite 2).

2 LASKENTAMENETELMÄ

Vasikkasuon pesimäaikaisen maallinnuston lajistoa ja yksilömääriä selvitettiin linjalaskennan avulla. Laskenta toteutettiin 29.6.2004 klo 03.00-08.30 välisenä aikana Koskimiehen & Väisänen (1988) linjalaskentaohjeiden mukaisesti.

Linjalaskentaa käytetään yleisesti linnuston selvitys- ja seurantamenetelmänä ja se antaa suhteellisen nopeasti edustavan kuvan alueen kokonaislinnustosta lukuun ottamatta vesilinnustoa (Väisänen ym. 1998). Tavoitteena on selvittää pesivän maallinnuston lajisto, parimäärät ja kokonaistiheydet. Laskennan aikana havaittavat linnut kirjataan laskijan edestä ja sivuilta, ja erikseen merkitään 50 m leveällä *pääsaralla* (25 m laskijan molemmin puolin) sekä sen ulkopuolisella *apusaralta* havaitut linnut. Apusarkahavainnot ovat kaikki pääsaran ulkopuoliset havainnot. Yhdessä nämä kaksi sarkaa muodostavat *tutkimussaran*. Pääsarkahavaintojen osuuksien perusteella on laskettu lajikohtaisia kuuluvuuskertoimia, joiden avulla tutkimussaran havainnot voidaan muuntaa vertailukelpoisiksi pääsarkahavainnoiksi. Nämä havainnot suhteutetaan laskenta-alueen pinta-alan kertomalla ne tutkittavan alueen alalla. Tällöin tuloksena saadaan minimiarvio tutkimusalueella pesivien lintuparien lukumääristä.

Lajikohtaisten parimäärien lisäksi aineistosta laskettiin Mikkola-Roosin (1996) esittämällä menetelmällä lajin suojeluarvoon perustuva pisteytys, jonka avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä alueen linnustollisesta arvosta ja verrata sitä muihin alueisiin. Pisteytyksessä huomioidaan lajin uusiutumiskyvyttömyys ts. luonnossa lisääntyvän kannan sukupolvenväli, lajin lisääntyvän kannan koko Suomessa sekä lajin uhanalaisuus Suomessa, Euroopassa ja maailmanlaajuisesti. Kuuluvuuskertoimien avulla lasketut parimäärät muunnetaan pisteiden laskennassa kertoimiksi korottamalla ne potenssiin

0,7. Samalla pienennetään yhdyskuntien vaikutusta lopputulokseen. Lajin suojelupistemäärä saadaan kertomalla edellä muunnettu parimääräkerroin lajikohtaisella suojeluarvolla. Elinympäristön suojeluarvo saadaan laskemalla alueen lajien suojeluarvot yhteen.

Laskentalinjat valittiin siten, että kaikkia maastossa esiintyviä biotooppeja sisältyi linjoille samassa suhteessa niiden esiintymisrunsauteen. Tällöin eri biotooppien lintulajien teoreettinen esiintymisrunsaus vastaa todellisuutta ja saatu tulos on mahdollisimman todenmukainen. Laskettujen linjojen kokonaispituus oli yhteensä 3,0 km (liite 2).

Yhden laskentakerran menetelmällä ei välttämättä havaita kaikkia alueella esiintyviä lintuja niiden satunnaisen liikkumisen sekä olosuhteiden vaikutusten takia. Linjalaskennassa yhden laskentakerran teho on n. 60-70 % (mm. Koskimies ja Väisänen 1988). Kattavamman ja yksityiskohtaisemman tiedon saamiseksi tulisi laskentakertoja olla mielellään vähintään kaksi (Turveteollisuusliitto ry 2002). Yhden laskentakerran linjalaskennalla saadaan pienialaisilla ja avoimilla soilla kuitenkin lajistosta ja paimääristä riittävä yleiskuva.

3 TULOKSET

Vasikkasuolla ja sen välittömässä lähiympäristössä tavattiin linjalaskennassa kaikkiaan 11 lintulajia ja 29 pesivää paria (taulukko 1). Määrää voidaan pitää varsin pienenä. Osaltaan havaintojen määrään saattoi vaikuttaa laskennan loppupuolella Vasikkasuolla puhjennut ukkonen ja rankka sade, jotka vaikeuttivat lintujen havaitsemista. Varsinaisia suolajeja (Väisäsen ym. 1998 mukaan) havaittiin 6: kurki (*Grus grus*), pikkukuovi (*Numenius phaeopus*), liro (*Tringa glareola*), valkoviklo (*Tringa nebularia*), niittykirvinen (*Anthus pratensis*) sekä keltävästäräkki (*Motacilla flava*). Lisäksi kapustarinta (*Pluvialis apricaria*) pesii Pohjois-Pohjanmaan soilla melko yleisesti. Alueen havaitusta kokonaislajistosta suolintujen osuus oli yli puolet. Vasikkasuon inventointialueen laskennallinen minimikokonaisparimäärä oli 52 lintuparia.

Taulukko 1. Vasikkasuon pesimäaikaaisessa linjalaskennassa havaitut lajit, niiden suojelullinen asema sekä laskennallinen minimiparimäärä. Suomi = Suomen uhanalaisuusluokituksessa mainittu laji (NT: *silmälläpidettävä*), EVA= Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji. Varsinaiset suolinnut (Väisänen ym. 1998) alleviivattu.

Laji		Suojelullinen asema			Pari- määrä	Suoje- lupiste- arvo
		EU:n lintudirektiivi	Suomi	EVA		
<u>Kurki (EU)</u>	<u>Grus grus</u>	x			0,3	2,18
<u>Kapustarinta (EU)</u>	<u>Pluvialis apricaria</u>	x			5,3	2,96
<u>Pikkukuovi (EVA)</u>	<u>Numenius phaeopus</u>			x	0,8	0,83
<u>Liro (EU,EVA)</u>	<u>Tringa glareola</u>	x		x	4,0	1,42
<u>Valkoviklo (EVA)</u>	<u>Tringa nebularia</u>			x	0,6	0,91
<u>Niittykirvinen</u>	<u>Anthus pratensis</u>				7,2	0,28
<u>Keltävästäräkki</u>	<u>Motacilla flava</u>				14,9	0,86
<u>Pajulintu</u>	<u>Phylloscopus trochilus</u>				9,4	0,24
<u>Punarinta</u>	<u>Erithacus rubecula</u>				2,4	0,11
<u>Peippo</u>	<u>Fringilla coelebs</u>				3,7	0,18
<u>Järripeippo</u>	<u>Fringilla montifringilla</u>				3,1	0,15
Yhteensä		3		3	52	10,12

Lajimäärän ohella myös kokonaisparimäärä jäi tutkitulla alueella vaatimattomaksi. Vasikkasuon alueella runsaimpina esiintyvä pesimälaji oli keltavästäräkki (havaittuja pareja 5 paria, laskennallinen parimäärä 15 paria). Pajulintuja (*Phylloscopus trochilus*, 6/9 paria) pesii runsaasti avonaista suota ympäröivissä sekametsissä. Useita seka- ja lehtimetsiä suosivia lajeja pesii myös Vasikkasuon keskiosassa olevassa metsäsaaressa ja etenkin sen pohjoisosassa. Niittykirvisiä, kapustarintoja sekä liroja pesii alueella useampia pareja.

Vasikkasuon lajeista EU:n lintudirektiivin liitteessä I on mainittu kurki, kapustarinta ja liro. Direktiivin määritelmän mukaan liitteessä mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan näiden lintulajien lisääntyminen ja eloonjääminen niiden levinneisyysalueella. Näitä erityistoimia ovat mm. SPA-alueet (Special Protection Areas), jotka ovat osa Natura 2000 -verkostoa.

Vasikkasuolla tai sen lähiympäristössä pesivistä lajeista Suomen kansainvälisiin erityisvastuulajeihin (EVA) kuuluvat pikkukuovi, liro ja valkoviklo. Kyseisten lajien säilyttämisessä Suomella voidaan osoittaa olevan merkittävä kansainvälinen vastuu. Suomen kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa (Rassi ym. 2001) mainittuja lajeja ei laskennassa todettu. Selvitysalueella ei myöskään havaittu luonnonsuojelulaissa (46 § ja 47 §) määriteltyjä uhanalaisia tai erityisesti suojeltavia lintulajeja. Edellä mainittujen suojelustatukseltaan huomattavien lintulajien pesimäajan havaintopaikat on esitetty liitteessä 2.

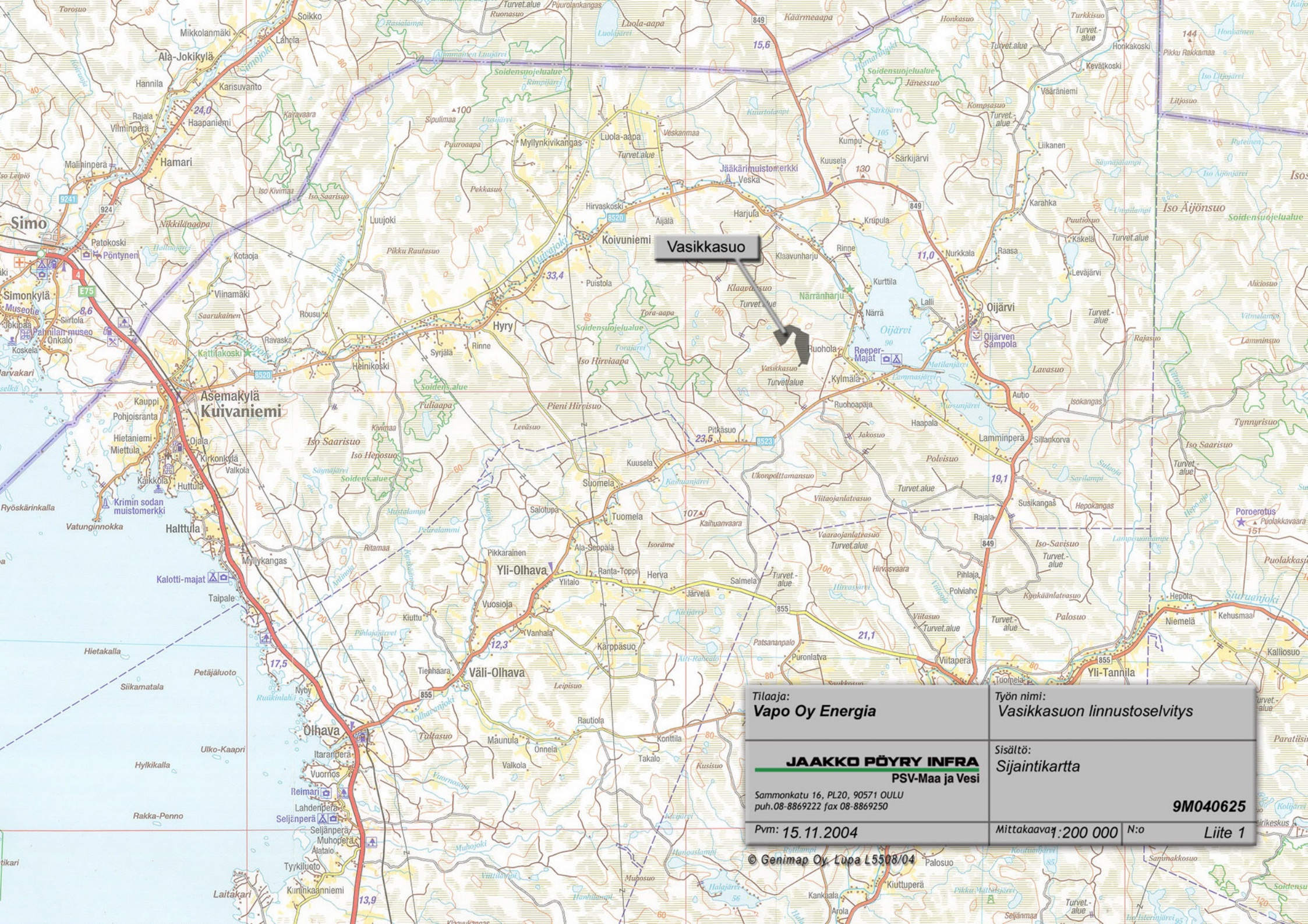
Vasikkasuon linnusto on lajistoltaan ja kokonaisparimäärältään tavanomaista suo- ja metsälajistoa. Suolintujen osuus on Vasikkasuolla havaituista lajeista yli puolet, mikä viittaa avosuon tärkeyteen lintujen pesimäympäristönä. Toisaalta laskentaolosuhteiden äkillinen heikkeneminen laskennan loppupuolella saattoi jossain määrin vähentää havaittujen lajien ja parien kokonaismäärää. Linnuston suojelullisesta merkittävydestä antaa viitteitä lajiston ja parimäärien perusteella laskettu suojelupistearvo (10,12; Mikkola-Roosin 1996 mukaan). Suojelupistearvoa voidaan pitää alueen pinta-ala huomioiden varsin kohtalaisena esim. maakunnallisesti ottaen huomioon lisäksi suhteellisen alhainen parimäärä. Eniten suojelupistearvon muodostumiseen Vasikkasuolla vaikuttivat kurjen esiintyminen alueella sekä kapustarintojen varsin korkea parimäärä. Linnuston kannalta keskeisimmät alueet sijaitsevat Vasikkasuon itä- ja kaakkoispuolen vetisimmillä rimmillä ja niiden läheisyydessä. Toisaalta Vasikkasuon länsiosassa pesii mm. kurki. Suon länsipuolella Karhunpesänmaan eteläpuolella sijaitseva pieni lampi muodostanee muuttoaikana yhdessä ympäröivän suon kanssa huomion arvoisen varsin yhtenäisen levähdys- ja ruokailuympäristön mm. sorsalinnuille.

4 YHTEENVETO

Vasikkasuon pesimälinnuston lajisto ja parimäärät selvitettiin 29.6.2004 suoritettussa linjalaskennassa. Vasikkasuon pesimälinnusto on lajistollisesti varsin suppea. Pääosan lajistosta muodostavat suolinnut, joita alueella tavattiin 6 lajia. Vasikkasuon alueella pesivistä lajeista 3 kuuluu EU:n lintudirektiivin mainitsemiin lajeihin. Myös Suomen kansainvälisiä vastuulajeja (EVA) alueella pesii 3 lajia. Selvitysalueella ei havaittu luonnonsuojelulaissa (46 § ja 47 §) määriteltyjä uhanalaisia tai erityisesti suojeltavia lintulajeja. Kokonaisuudessaan Vasikkasuon linnustollinen arvo on esim. maakunnallisesti melko tavanomainen. Vasikkasuo ja sen läheisyydessä sijaitsevat lammet muodostavat varsin laajan ja kohtalaisen yhtenäisen kokonaisuuden, jolla voi olla linnustollista merkitystä paitsi pesimäkaudella myös esim. muuttoaikoina.

5 KIRJALLISUUS

- Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, 2. Painos. Helsinki.
- Laine, L.J., 2002: Suomalainen lintuopas. – WSOY, Helsinki.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. — Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki, 432 s. Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmä.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=16900&lan=fi> , 28.1.2004.
- Turveteollisuusliitto ry. 2002: Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi. Ohjeita turvetuotannon luonto- ja naapuruussuhdevaikutusten arvioimiseksi. – Jyväskylä.
- Väisänen, R.A., Lammi, E., Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otavan Kirjapaino, Keuruu. ISBN 951-1-12663-6.

Tilaaja: Vapo Oy Energia	Työn nimi: Vasikkasuo linnustus selvitys
JAAKKO PÖYRY INFRA PSV-Maa ja Vesi Sammonkatu 16, PL20, 90571 OULU puh.08-8869222 fax 08-8869250	Sisältö: Sijaintikartta
Pvm: 15.11.2004	Mittakaava: 1:200 000
9M040625	
Liite 1	

Tilaaaja:
Vapo Oy Energia

Työn nimi:
Vasikkasuon linnustoselvitys

JAAKKO PÖYRY INFRA
PSV-Maa ja Vesi

Sisältö:
Vasikkasuon pesimäaikaisessa (29.6.2004) linjalaskennassa havaitut EU:n direktiivin liitteessä 1 mainitut, Suomessa uhanalaisiksi luokitellut sekä Suomen kansainvälisiksi erityisvastuulajeiksi (EVA) nimetyt lintulajit **9M040625**

Pvm: 16.11.2004

Liite: 2

Copyright maanmittauslaitos: lupa nro 97/04/85

Aineiston kopiointi ja muu laiton käyttö ilman maanmittauslaitoksen lupaa kielletty

- kurki
- kapustarinta
- pikkukuovi
- liro
- valkoviklo
- laskentalinja

1 km

Karhupesämaa

Sälmenaho

Liite 3. Vasikkasuon pesimäaikaaisessa linjalaskennassa havaitut ja kuuluvuuskertoimien (Väisänen ym. 1998) mukaan lasketut minimikokonaisparimäärät. Lajikohtaiset suojeluarvot (Mikkola-Roos 1996) sekä näiden perusteella lasketut suojelupisteet. Varsinaiset suolajit (Väisänen ym. 1998 mukaan) alleviivattu.

Laji		Havaittu parimäärä	Kuuluvuus kerroin	Kokonais- parimäärä	Sugelu- arvo	Muunnettu parimäärä	Pisteet
<u>Kurki (EU)</u>	<u>Grus grus</u>	1	0,82	0,3	4,63	0,47	2,18
<u>Kapustarinta (EU)</u>	<u>Pluvialis apricaria</u>	4	3,18	5,3	0,92	3,21	2,96
<u>Pikkukuovi (EVA)</u>	<u>Numenius phaeopus</u>	1	1,83	0,8	1	0,83	0,83
<u>Liro (EU,EVA)</u>	<u>Tringa glareola</u>	3	3,19	4,0	0,54	2,63	1,42
<u>Valkoviklo (EVA)</u>	<u>Tringa nebularia</u>	1	1,33	0,6	1,38	0,66	0,91
<u>Niittykirvinen</u>	<u>Anthus pratensis</u>	3	5,77	7,2	0,07	3,99	0,28
<u>Keltävästäräkki</u>	<u>Motacilla flava</u>	5	7,16	14,9	0,13	6,63	0,86
<u>Pajulintu</u>	<u>Phylloscopus trochilus</u>	6	3,74	9,4	0,05	4,78	0,24
<u>Punarinta</u>	<u>Erithacus rubecula</u>	1	5,76	2,4	0,06	1,85	0,11
<u>Peippo</u>	<u>Fringilla coelebs</u>	2	4,49	3,7	0,07	2,52	0,18
<u>Jämsipeippo</u>	<u>Fringilla montifringilla</u>	2	3,66	3,1	0,07	2,18	0,15
Yhteensä		29		52			10,12